

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 4596

Tarih : 26.02.2024

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Siyanürlü Altın Madenciliğinin Yasaklanmasına Dair Kanun Teklifimiz gerekçesiyle birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz. 26.02.2024

Sezai Temelli

DEM Parti Grup Başkanvekili

Muş Milletvekili

Gülüstan Kılıç Koçyiğit

DEM Parti Grup Başkanvekili

Kars Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Çevre
Esas Komisyon	Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Tarih: 27-2-2024	Esas No: 2/2046

Yazma Kurulu
13.02.2024
1387660

T B M M
KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
26 Şubat 2024
Numara:

T B M M
GENEL YERAK
26 Şubat 2024
No: 1387660

GEREKÇE

Altın madenciliği, ekoloji, halk sağığı ve işçi sağığı açısından ciddi riskler içermektedir. Geleneksel madencilik yöntemlerinin yanı sıra, son yıllarda yaygınlaşan siyanürlü altın madenciliği, özellikle doğaya ve insan sağığına büyük zararlar vermektedir. Bu nedenle, Siyanürlü Altın Madenciliğinin yasaklanması gerekmektedir.

Düşük maden potansiyeline sahip yataklarda genellikle siyanür kullanılmaktadır. Bu işlemde, kayaçtan çıkarılan cevher siyanür ile işlenir ve bu süreç altını çeker. Geriye kalan siyanürlü atık, su ile temizlenerek tekrar kullanılmak üzere bir havuzda saklanır. siyanürlü altın madenciliği yöntemi, genellikle büyük açık maden ocaklarında uygulanmaktadır. Bu yöntemde, cevher siyanürle işlenerek altın çıkarılmaktadır. Ancak, bu işlemin sonucunda büyük miktarlarda siyanür içeren atık sular ortaya çıkmakta ve bu atık sular doğal su kaynaklarına, topraklara ve ekosistemlere zarar vermektedir. Siyanür, sıcak kuru havada son derece uçucu bir maddedir ve kaynama noktası 26°C'dir. Siyanür, toprak ve su canlıları için son derece zehirli bir madde olup, ekosistemde korkunç bir tahribata yol açmaktadır. Ayrıca, siyanürlü altın madenciliği süreci atmosfere de zararlı gazlar salmaktadır, bu da hava kalitesini olumsuz etkilemektedir.

Altın madenciliğinde siyanüre sözde alternatif olarak, altını ayıklamak için cıva da kullanılmaktadır. Ancak, cıvanın da beyin hasarına, doğum komplikasyonlarına ve çeşitli ciddi hastalıklara neden olduğu bilinmektedir. Bu nedenle, 2013 yılında Türkiye dahil olmak üzere 140'tan fazla ülke, cıva kullanımını küresel çapta ortadan kaldırmayı taahhüt etmiştir. Büyük ölçekli madenlerde cıva kullanımı sona ermiş olsa da küçük ölçekli madencilikte hala kullanıldığı bilinmektedir.

siyanürlü altın madenciliği yöntemi, işçilerin ve yerel halkın sağığı için de ciddi riskler içermektedir. Siyanür, solunum yoluyla veya su ve gıda yoluyla vücuda alındığında ciddi sağık sorunlarına neden olabilir. Maden işçileri, bu kimyasallara maruz kalarak solunum problemleri, deri hastalıkları, kanser ve diğer ciddi hastalıklarla karşı karşıya kalmaktadır. Ayrıca, atık suların yerel su kaynaklarına karışmasıyla, yerel halkın içme suyu ve tarım ürünleri de kirletilmekte, bu da halk sağığını olumsuz etkilemektedir.

Altın madenciliği, dünya genelinde oldukça yaygın bir endüstridir. 2022 yılında, dünya genelinde yaklaşık 3 bin ton altın üretilmiştir. Dünya Altın Konseyi verilerine göre, Çin 2022'de küresel

altın üretiminin yaklaşık yüzde 10'unu gerçekleştirerek dünyanın en büyük altın üreticisi konumundadır. Çin'i Rusya, Avustralya, Kanada ve ABD izlemektedir. En büyük altın üreticisi şirketler arasında ise ABD ve Kanada ortaklığındaki Newmont ile Toronto merkezli Barrick Gold öne çıkmaktadır.

Romanya'da 2000 yılında yaşanan maden faciası, Çernobil'den sonra Doğu Avrupa'daki en yıkıcı endüstriyel kazalar arasında kaydedilmiştir; bu felaket, Baia Mare siyanür sızıntısı olarak bilinmektedir. Bu felakette nehirlerle karışan zehirli madde, büyük çapta bir çevre felaketine neden olmuştur. Sızıntı, Macaristan ve Sırbistan'a kadar ulaşarak Tuna Nehri'nde toplu balık ölümlerine sebep olmuştur. Benzer şekilde, 2009'da ABD'li Newmont Mining şirketinin Gana'daki Ahafo madeninde meydana gelen faciada, bölgedeki akar sulara siyanür sodyum karışmıştır ve bu durum çok sayıda balık ölümüyle sonuçlanmıştır. 2015 yılında ise Kanadalı Barrick Gold'un Arjantin'deki Veladero altın madeninde yaşanan siyanür sızıntısı, bin metreküpten fazla atık suyun Potrerillos nehrine karışmasına neden olmuş ve daha sonra beş nehrin kirlenmesine yol açmıştır.

Dünya genelinde altın üretiminin yüzde 85'inde siyanür kullanıldığı bilinmektedir. Ancak, bazı ülkeler siyanür kullanımına karşı çeşitli yasaklamalar ve kısıtlamalar getirmiştir. Örneğin, ABD'de Montana ve Wisconsin eyaletlerinde siyanür kullanımı yasaklanmıştır. Çekya ve Macaristan gibi ülkeler ise altın madenciliğinde siyanür kullanımını tamamen yasaklamıştır. Benzer şekilde, Arjantin'de bazı eyaletler siyanür madenciliğini yasaklamıştır. Avrupa Parlamentosu, 2010 yılında Avrupa Komisyonu'nu siyanür madenciliğinin tamamen yasaklanması için adım atmaya çağırması ancak Komisyon böyle bir yasağın uygulanması için mevzuat önermeyi reddetmiştir.

Türkiye'deki madencilik faaliyetleri, çevresel riskler ve insan sağlığı üzerinde ciddi tehditler oluşturmaktadır. Özellikle AKP iktidarının sermaye odaklı politikaları ve denetim mekanizmalarının yetersizliği, bu tehditleri artırmaktadır. İliç'teki maden faciası, benzer felaketlerin yaşanacağı endişesini artırmış ve acil önlemlerin alınmasını önceliklendirmiştir.

Madencilik faaliyetleri, toprağın, suyun ve havanın kirlenmesiyle sonuçlanmaktadır. Siyanür gibi zehirli maddelerin kullanımı ve kimyasal atıkların biriktirilmesi, çevresel felaketlere neden olmaktadır. Aktif fay hatları üzerinde bulunan maden havuzları, deprem gerçeği ile birlikte

kimyasal kirlenmelerin daha büyük zararlara yol açabileceği bir potansiyel taşımaktadır. Türkiye genelinde madencilik faaliyetlerinin genişlemesi planlanmaktadır. Ancak bu genişleme sürecinde hangi bölgelerde kimyasal madencilik yapılacağı belirsizdir. Bu durum, çevresel risklerin artmasına ve benzer felaketlerin yaşanma olasılığının yükselmesine neden olmaktadır.

13 Şubat 2024'de Erzincan'ın İliç ilçesinde meydana gelen maden faciası, mevcut yasal düzenlemelerin eksikliklerini ve denetim mekanizmalarının yetersizliğini de ortaya koymaktadır. Facia, şirketin genişleme sürecinde aldığı ÇED raporları ile ilgili soru işaretlerini ve çevresel değerlendirme sürecindeki ihmalleri de gün yüzüne çıkarmıştır.

İliç'teki maden şirketi, 2008'de başladığı faaliyetlerini 3 kat büyüterek devam ettirmiş ve her genişleme için ÇED raporu almıştır. Ancak bu genişleme sürecinde çevresel etkilerin yeterince değerlendirilmediği ve yasal düzenlemelerin es geçildiği ortaya çıkmıştır. Şirketin faaliyetlerini sürdürmesinde çevresel etki değerlendirmesi sürecinde yaşanan ihmaller ve yetersizlikler önemli bir rol oynamıştır. ÇED raporlarının kolayca alınabilmesi ve denetimlerin yetersiz olması, çevresel felaketin önlenememesine neden olmuştur. Facianın arkasında, şirketin yüksek seviyede siyasi ve bürokratik koruma gördüğü ve bu nedenle yasal engellerle karşılaşmadığı iddia edilmektedir. Bu durum, çevresel etkilerin göz ardı edilmesine ve şirketin rahatça genişlemesine yol açmıştır.

İliç'teki maden faciasının ardından, şirketin ruhsatının iptal edilmesi ve madenin derhal kapatılması gerekmektedir. Bu adım, benzer felaketlerin önlenmesi için acil bir önlem olarak değerlendirilmelidir. Madencilik iş kolunda denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi ve bir dizi yeni yasal düzenlemenin yürürlüğe konması gerekmektedir. Çevresel etki değerlendirmesi süreçlerinin daha titiz bir şekilde yürütülmesi ve şeffaf bir denetim mekanizması oluşturulması önemlidir. Madencilik faaliyetlerinde kullanılan zehirli kimyasalların, özellikle siyanür ve cıva gibi maddelerin kullanımının yasaklanması ve alternatif çözümlerin araştırılması gerekmektedir. Maden faaliyetlerinden etkilenen halkın ilgili emek-meslek örgütlerinin ve uzmanların karar alma ve doğru bilginin yaygınlaştırılması süreçlerine katılımının artırılması ve bilinçlendirme çalışmalarının yapılması zaruridir.

Siyanürlü Altın Madenciliğinin ekoloji ve halk sağlığı açısından ciddi riskler içerdiği açıktır. Bu yöntemin yasaklanması, çevre ve insan sağlığının korunması açısından hayati bir öneme sahiptir.

Bu nedenle, "Siyanürlü Altın Madenciliğinin Yasaklanması Kanunu" ile siyanürlü altın madenciliği yönteminin Türkiye'de yasaklanması gereklidir. Bu kanun, tüm canlı ve cansız bileşenleri ile birlikte ekolojiyi, doğayı, insanı ve emeği önceliklendirmeyi ve gelecek nesillere yaşanabilir bir dünya bırakılmasını sağlayacaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1 – Siyanürlü altın madenciliğinin ekoloji, halk sağlığı ve işçi sağlığı açısından geri döndürülemez hayati riskler içerdiği açıktır. Teklif ile, “Altın madenciliğinin herhangi bir aşamasında siyanür kullanılması.” yasaklanmıştır.

Madde 2 – Yürürlük maddesidir.

Madde 3 – Yürütme maddesidir.

SİYANÜRLÜ ALTIN MADENCİLİĞİNİN YASAKLANMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

Madde 1- (1) Altın madenciliğinin herhangi bir aşamasında siyanür kullanılması yasaktır.

Madde 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.